

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอ เวียงสา จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็นคือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาสังคมและวิถีชีวิตหลังการเปลี่ยนแปลงของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอ เวียงสา จังหวัดน่าน ”เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และในวิจัยครั้งนี้ได้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ กำหนดขั้นตอน และวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนต่างๆ ดังนี้

- 1 .การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ มลาบรี ในที่นี้ประกอบไปด้วยเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง
2. การศึกษาภาคสนาม การศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาศัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาในภาคสนามเป็นหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบประวัติศาสตร์ บอกเล่า มีขั้นตอนดังนี้ การสัมภาษณ์ การสังเกต

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
 - 1.1 ลักษณะทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรีก่อนการเปลี่ยนแปลง มีรายละเอียด ดังนี้

1) **ชีวิตความเป็นอยู่และการตั้งถิ่นฐาน** ชาวมลาบรีเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ตามป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยหรือภูเขาที่เป็นป่าทึบ โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ ราวประมาณ 5-10 วัน จะมีการเคลื่อนย้ายครอบครัวไปในที่ที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ต่อไป ลักษณะการย้ายที่อยู่อาศัยมีลักษณะวนกลับมาที่เดิม ด้วยการอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นั้นเป็นเกณฑ์ในการย้ายกลับมา ดังนั้นการสร้างที่อยู่อาศัยจึงไม่เป็นหลักแหล่ง สร้างที่พักจากไม้ไผ่หรือ ไม้อื่นๆ ที่หาได้ มุงด้วยใบตองแบบต่างๆ

2) **อาหารการกิน** ชาวมลาบรีรับประทานอาหารง่ายๆ ที่หาได้จากป่า ไม่บริโภคข้าวแต่บริโภคมัน เผือกเผาไฟแทน บริโภคผลไม้ ใบไม้บางชนิด และหน่อไม้ การหุง ต้มอาหาร ชาวมลาบรีนำอาหารที่หามาได้ใส่ลงในปล้องไม้ไผ่ ไม้ขางแล้วต้มหรือเผาไฟบริโภค ขณะเดียวกัน ชาวมลาบรีไม่หาอาหารมาเพื่อการสะสมไว้เกินกว่าวันหนึ่ง โดยในแต่ละครอบครัวเมื่อได้อาหารมาจะนำมาแบ่งกับเพื่อนบ้านโดยไม่คำนึงว่าใครเป็นผู้หา

3) **ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ** มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ละครอบครัวมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยผู้ชายมีหน้าที่สร้างเพิงที่พักและล่าสัตว์ป่าเพื่อเป็นอาหาร ขณะที่ผู้หญิงมีหน้าที่หุงต้มอาหาร ขูดเผือก มัน ตักน้ำจากลำห้วย และเลี้ยงบุตร

4) **ประเพณี** ชาวมลาบรีมีประเพณีไม่มากนัก ที่สำคัญๆ เช่น การเกิด เมื่อผู้หญิงตั้งครรภ์และใกล้เวลาคลอด ต้องไปคลอดยังที่ที่ห่างจากที่อยู่อาศัยของตน โดยมีผู้หญิงในเผ่าไปช่วยทำคลอด ส่วนผู้ชายถูกห้ามไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่คลอด การเสียชีวิต เมื่อมีคนเสียชีวิตชาวมลาบรีนำศพไปไว้ในโพรงไม้หรือต่อไม้ใหญ่ที่เป็นโพรง แล้วนำก้อนหินไปปิดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์มารบกวนร่างผู้เสียชีวิต ไม่มีการประกอบพิธีกรรม เนื่องจากมองว่าการตายเป็นเรื่องปกติ ส่วนการแต่งงาน ชาวมลาบรีไม่มีประเพณีการแต่งงาน โดยถ้าชายและหญิงพอใจกัน ทางฝ่ายชายจะพาพ่อและแม่มาพูดคุยเจรจากับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง เมื่อครอบครัวของทั้งสองฝ่ายรับรู้ ผู้ชายจะพาผู้หญิง ไปสร้างที่พักอยู่อีกที่หนึ่งได้

5) **ศาสนาและความเชื่อ** ชาวมลาบรีเป็นกลุ่มชนที่ไม่มีการนับถือศาสนาใดๆ แต่ชาวมลาบรีนับถือวิญญาณและผี เช่น ผีป่า ผีภูเขา ผีแม่น้ำ เป็นต้น ชาวมลาบรีไม่สวมใส่เครื่องรางใดๆ แต่มีรอยสัก ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจมีความสำคัญในเชิงไสยศาสตร์ทำนองเดียวกับการสักยันต์ นอกจากนี้ชาวมลาบรียังเชื่อในอำนาจทางไสยศาสตร์ของหอกด้วย ซึ่งอาจเนื่องมาจากเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการหาอาหารและป้องกันภัย

6) **ภาษา** ชาวมลาบรีมีภาษาเป็นของตนเอง แต่มีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ไม่รู้จักการบวกเลข

7) **เครื่องแต่งกายและเครื่องมือเครื่องใช้** การแต่งกายของชาวมลาบรีในสมัยโบราณใช้เปลือกปอเพื่อปกปิดร่างกายและเพื่อความอบอุ่นแก่ร่างกาย ต่อมาเมื่อเริ่มมีการติดต่อกับสังคมภายนอก ช่วงแรกๆ ผู้ชายเริ่มมีการใช้ผ้าเดี๋ยวมาสวมใส่เพียงผืนเดียว เรียกว่า ผ้า “ตะแหยัด” ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายของชนเผ่า ส่วนผู้หญิงบางคนใส่เสื้อบางคนไม่ใส่ แต่เริ่มมีการนุ่งผ้าตามแบบของคนเมืองอยู่บ้าง ขณะเดียวกันชาวมลาบรีผลิตเครื่องมือเครื่องใช้แบบง่ายๆ เช่น กระบอกลไม้ไผ่ ครกไม้ สากตีพริก ตระกร้าหวาย ย่าม

8) **การรักษาโรค** ชาวมลาบรีรักษาโรคด้วยสมุนไพร รากไม้ ใบไม้ ในเวลาที่มีคนเจ็บไข้ได้ป่วย โดยถ้ามีอาการหนักลูกไปไหนไม่ไหวก็จะมีผู้เฒ่าผู้แก่ใช้ยาสมุนไพรที่หาได้จากป่ามาใช้รักษา หรือบางทีก็ใช้คาถาเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากร่าง

9) **การศึกษา** ชาวมลาบรีจะถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ด้วยการสังเกต เลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ การอบรมสั่งสอน เป็นการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ เป็นการศึกษาในครอบครัว ในชุมชนที่อาศัยอยู่

1.2 **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี** ปัจจัยสำคัญในการอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งมีปัจจัยสำคัญต่างๆ ดังนี้

1) **ความต้องการทางเศรษฐกิจ** เริ่มแรกเศรษฐกิจของชาวมลาบรีเป็นแบบพอกินพอใช้ไป วันๆ ยังไม่มีการสะสมทรัพย์สินเงินทองเหมือนสังคมภายนอก แต่ด้วยความจำเป็นในการดำรงชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนแปลง ทำให้ความต้องการทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น ดังนั้นชาวมลาบรีจึงได้เริ่มเข้ามาเป็นแรงงานในพื้นที่การเกษตรของชาวม้ง เพื่อแลกกับค่าจ้างในการนำไปใช้ดำรงชีวิต

2) **สภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง** ชาวมลาบรีเป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่และหาอาหารจากป่า โดยเร่ร่อนเสาะหาแหล่งอาหารด้วยการล่าสัตว์ และซูดหัวมันเป็นอาหาร ทำให้สิ่งที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตคือ ป่าไม้หรือสภาพแวดล้อมที่ต้องมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันป่าไม้ถูกทำลายลง ส่งผลให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง อาหารการกินจึงไม่บริบูรณ์ และกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวมลาบรีต้องออกจากป่าเพื่อมาหาที่อยู่อาศัยที่อุดมสมบูรณ์

3) **การชักชวนของศูนย์สงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดน่าน** ศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดน่าน ได้เข้าไปพูดคุยและชักชวนให้ชาวมลาบรีที่ยังคงอาศัยอยู่ในป่าเข้ามาอยู่รวมกันกับชาวมลาบรีกลุ่มแรกที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอย่างมั่นคง เมื่อประมาณ พ.ศ.2540 จำนวน 4-5 ครอบครัว และใน พ.ศ.2541 เจ้าหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่านได้เข้าไปชักชวนชาวมลาบรีที่ยังหลงเหลืออยู่ในป่าให้มาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรยังพื้นที่คุ้มครองที่ 5 ชุมชนตองเหลือง บ้านห้วยหยวก หมู่ 6 ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

2. สังคมและวิถีชีวิตหลังการเปลี่ยนแปลงของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ภายหลังจากที่ชาวมลาบรีได้อพยพออกจากป่ามาอาศัยอย่างมั่นคงในตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ทำให้วิถีชีวิตของชาวมลาบรีเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในทุกๆ ด้าน เช่น

1) **ชีวิตความเป็นอยู่และการตั้งถิ่นฐาน** ชาวมลาบรีเริ่มมีการปลูกสร้างบ้านอยู่อย่างมั่นคง ด้วยการอยู่อาศัยรวมกันเป็นชุมชนของชาวมลาบรีเองภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน ชาวมลาบรีเริ่มมีการสร้างบ้านที่มีลักษณะเป็นการสร้างบ้านแบบง่ายๆ ด้วยไม้ไผ่ และมุงหลังคาด้วยหญ้าแฝก ขณะที่บางบ้านมีฐานะดีหน่อยก็เริ่มมีการมุงหลังคาด้วยสังกะสี ห้องน้ำมีลักษณะเป็นห้องน้ำประจำภายในหมู่บ้าน

2) **อาหารการกิน** เริ่มมีการบริโภคอาหารที่มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพที่เป็นหลักแหล่ง อาหารการกินส่วนใหญ่มักซื้อมาจากชุมชนภายนอก โดยจะมีรถเข้ามาขายเครื่องอุปโภคและบริโภค หรือไม่ก็หาซื้อจากร้านของชาวม้ง ขณะเดียวกันรัฐบาลก็พยายามส่งเสริมให้มีการปลูกผัก เลี้ยงหมู ไก่ กบ ไข่รับประทานเอง

3) **ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ** ปัจจุบันชาวมลาบรีเริ่มมีนามสกุลใช้ นอกจากนี้ยังมีเลขประจำตัวประชาชน ซึ่งแสดงถึงความเป็นคนไทยที่ถูกต้องแล้ว ขณะที่ลักษณะของครอบครัว ยังคงอาศัยอยู่รวมกัน และการแต่งงานยังคงมีลักษณะตามแบบเดิม คือ เน้นความพึงพอใจของหนุ่มสาว และการยอมรับจากบิดามารดา ญาติพี่น้อง

4) **ประเพณี** ประเพณีเรื่องการคลอดบุตร การตาย ยังคงยึดรูปแบบเดิมแต่มีการเปลี่ยนแปลงบ้างโดยเฉพาะเรื่องการคลอดบุตร ที่เริ่มมีการคลอดบุตรที่โรงพยาบาลประจำอำเภอแทน

5) **ศาสนาและความเชื่อ** ชาวมลาบรีที่อาศัยอยู่รวมกันในปัจจุบันเริ่มมีการนับถือศาสนา โดยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์

6) **ภาษา** ยังคงใช้ภาษามลาบรีในการสื่อสารภายในกลุ่มของตนเช่นเดิม แต่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย ทั้งภาคกลางและภาคเหนือได้ ขณะเดียวกันหลายภาคส่วนของรัฐได้พยายามอนุรักษ์ภาษาของชาวมลาบรีเอาไว้

7) **เครื่องแต่งกาย** ได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบกลุ่มชนภายนอก ซึ่งเสื้อผ้าที่สวมใส่ส่วนใหญ่ได้มาจากการรับบริจาคจากผู้คนข้างนอก หรือหาซื้อจกตลาดในเมือง

8) **การรักษาโรค** ยังคงมีการใช้ยาสมุนไพรอยู่บ้าง แต่ถ้าป่วยหนักก็จะเข้าไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลในจังหวัดน่าน

9) การศึกษา ในด้านการจัดการศึกษา ในกรณีของผู้ใหญ่ รัฐดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการรู้หนังสือไทยสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษชาวไทยชนเผ่ามลาบรี โดยมุ่งหวังให้ชาวมลาบรีสามารถ ฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ และคิดเลขเป็น ขณะที่เด็กเล็กได้รับการศึกษามากกว่าในสมัยโบราณ โดยภายในหมู่บ้านมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัยเตาะแตะในหมู่บ้าน เมื่อเด็กเริ่มโตก็ได้มีการส่งเสริมให้เรียนหนังสือที่โรงเรียนภูเก็งพัฒนา หลังจากนั้นจะได้รับการส่งเสริมให้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับการดำรงชีวิตของชาวมลาบรีที่กำลังเปลี่ยนแปลงตามกระแสของโลกภายนอกที่ล้นหลามเข้าไปอาจทำให้วัฒนธรรมของชาวมลาบรีสูญหายไปในอนาคตได้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจำแนกเพื่อความชัดเจนออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี

1.1 ลักษณะทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรีก่อนการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรีมีลักษณะสอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการ ที่มองว่า ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีเป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน จนในที่สุดกลายเป็นสังคมที่มีอารยธรรม และกำลังจะกลายเป็นสังคมอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ทำให้ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีหลายแห่งเกิดการเปลี่ยนแปลง และชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่านเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคมที่ประกอบไปด้วยสถาบันต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น ครอบครัว สภาพแวดล้อม อาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิต ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการเชื่อมโยงกันจนก่อตัวขึ้นเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนเช่นสังคมมลาบรีที่มีสถาบันเหล่านั้นรวมกันจนกลายเป็นชุมชนมลาบรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ

ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานของ สุรินทร์ คู่ขจร และคณะ เรื่อง ผลวิเคราะห์กลุ่มสังคมล่าสัตว์ ชนกลุ่มน้อยเผ่า “ผีตองเหลือง” ในประเทศไทย ซึ่งศึกษากลุ่มชาวมลาบรีในจังหวัดน่าน โดยมีการเก็บข้อมูลภาคสนามในด้านภาษา ระบบครอบครัวและเครือญาติ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การนำพืชป่ามาใช้ งานของ สุชาติ บุรมิตร เรื่อง การตั้งถิ่นฐาน “คนตองเหลือง” (Mlabri) ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านห้วยหยวก หมู่ 6 ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัด

น่าน เป็นการศึกษาถึงลักษณะของการตั้งถิ่นฐานของชนเผ่า ซึ่งโดยปกติชนเผ่านี้จะไม่นิยมตั้งถิ่นฐานที่มั่นคง งานของศักรินทร์ ฒ น่าน เรื่อง มลารีกกับการช่วงชิงทรัพยากรในบริบทของการพัฒนาโดยรัฐ ที่ผลการวิจัยพบว่า ระบบสังคมวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมของสังคมชนเผ่ามลาบรีได้รับคำนิยามจากคนภายนอกในฐานะ “คนป่า” หรือ “ผีตอเหลือง” มาแต่อดีต แสดงให้เห็นตัวตนแบบชนเผ่าเร่ร่อนดั้งเดิม ที่อาศัยพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติจากป่าเพื่อยังชีพอย่างไม่รุกรานจนเกินพอดี

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี

ผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ของพาร์สันสามารถช่วยในการอธิบายได้ว่า ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันมาจากความสมดุลภายในของสังคมถูกทำลาย ด้วยสาเหตุจากภายนอกและสาเหตุภายในของสังคม ดังนั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี ก็จะมีผลส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยทำให้ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีดำรงอยู่ได้ต้องเน้นที่ความสำคัญของวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมจะเป็นตัวยึดเหนี่ยวให้ชุมชนมีการรวมตัวกัน และจะเป็นตัวดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีเอง

ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสุทธิ์ ศรีวิศาล เรื่อง ระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชนเผ่าผีตอเหลืองในสังคมไทย พบว่า การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศวิทยา นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชนเผ่าผีตอเหลือง

2. สังคมและวิถีชีวิตหลังการเปลี่ยนแปลงของชาวมลาบรี

ผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเมื่อชุมชนเข้มแข็งแล้ว ชุมชนก็จะสามารถพึ่งตนเองได้ในยามวิกฤต ชุมชนชาวมลาบรีเช่นกัน ถ้ามีการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งแล้วจะช่วยทำให้ชุมชนและวัฒนธรรมชาวมลาบรีสามารถดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางภาวะการณ์ต่างๆ ที่ได้เข้ามาสู่ชุมชน ซึ่งแนวคิดนี้กำลังได้รับความนิยมและให้ความสำคัญอย่างมากในการนำไปใช้ เนื่องจากเป็นทั้งเหตุและผลของการพัฒนาชุมชนและวัฒนธรรมชุมชนได้อย่างยั่งยืน และแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งสังคมของชาวมลาบรีก็เช่นกันที่เริ่มมีการรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไม่ขาดสาย ทำให้สังคมของชาวมลาบรีกำลังกลายเป็นสังคมของวัฒนธรรมสองกระแสที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และมีแนวโน้มว่า กระแสของวัฒนธรรมดั้งเดิมกำลังจะถูกแปรเปลี่ยนไปตามกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่กำลังแผ่เข้าไป

ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดขวัญ บุญซ้อน และคณะ (2544) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของชนเผ่าตองเหลือง บ้านท่าวะ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ซึ่งได้เสนอภาพในลักษณะให้ชาวมลาบรีรู้จักพึ่งตนเอง งานของ วีระ ศรีชาวป่า (2551) เรื่อง สร้างระบบตัวเขียนภาษามลาบรีเพื่อบันทึกความทรงจำ ทั้งชีวิตของชาวมลาบรี บ้านห้วยอ่อม ต.บ้าน เวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาระบบตัวเขียน เหล่านี้มีส่วนสนับสนุนให้สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีสามารถดำรงอยู่อย่างมีเอกลักษณ์ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ชุมชนชาวมลาบรีในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก โดยบางส่วนอาจจะมาจากพื้นฐานของชาวมลาบรีเองที่ยังไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เช่น การไม่รู้หนังสือ การคิดเลขไม่เป็น ทำให้คนกลุ่มนี้โดยเอาเปรียบ หรือในบางครั้งเมื่อประสบปัญหาแล้วหาทางแก้ไขไม่ได้อาจคิดสั้นได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษานอกโรงเรียน และกรมการพัฒนาชุมชนอาจต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างมาก

ขณะเดียวกันในปัจจุบันชาวมลาบรีกำลังประสบกับปัญหาของกลุ่มชน 2 รุ่น ที่แตกต่างกัน รุ่นหนึ่งเป็นรุ่นเก่าที่ต้องปรับตัวให้กับชีวิตแบบใหม่อย่างระมัดระวัง กับเด็กรุ่นใหม่ที่ได้เติบโตในชุมชนแบบใหม่และได้รับการศึกษามากขึ้น รุ่นนี้อาจมองข้ามวัฒนธรรมของความเป็นมลาบรีไป ซึ่งหากปล่อยไว้อาจทำให้ชุมชนมลาบรีมีศูนย์กลางที่กลุ่มสุดท้ายในประเทศไทยต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง และเมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะส่งผลให้วัฒนธรรมชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในสังคมต้องหายไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรสนับสนุนการทำวิจัยเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรีอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาการล่มสลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย